

Kurum : TRT 2
Başlık : Meriç Hızal & Ali Teoman Germaner | Bir Resim Bir Hikaye | 37. Bölüm
Konuşmacılar : Mahir Güven, Prof. Dr. Meriç HIZAL
Video Adresi : https://youtu.be/4_Psrl71h3A
Yayın Tarihi : 14.12.2019

Mahir Güven: Sayın Seyirciler, “Bir Resim Bir Hikâye” programından tekrardan merhabalar, Bugünkü ressamımız Ali Teoman Germaner. Ali Teoman Germaner’in “Suya Düşen Kapı” resmini heykel sanatçısı Profesör Meriç Hızal’la konuşacağız. “Bir Resim Bir Hikâye” programına hoş geldiniz Hocam.

Meriç Hızal: Hoş bulduk.

Mahir Güven: Sizinle daha önce Picasso’nun Guernica resmini konuşmuştuk. Bugün de Türk sanat tarihinin bence çok önemli heykeltıraşını, ressamını konuşacağız: Ali Teoman Germaner. Hocam, biz onu hep Aloş diye bildik.

Meriç Hızal: Evet, “Dostlarım bana Aloş der” derdi hep.

Mahir Güven: Bütün öğrencileri de çok severdi biz de hepimiz onu Aloş diye bildik. Onun bir resmini konuşacağız. Hocam size tekrar sorayım mı sanat nedir diye ekleyeceğimiz bir şeyler var mı acaba?

Meriç Hızal: Benim cevabım hazır ama Aloş ağabeyin dilinden.

Mahir Güven: Çok güzel olur Hocam.

Meriç Hızal: Diyor ki; “İnsanın insan olduğu özel alanların başında gelir sanat.” çok derin.

Mahir Güven: Evet, çok güzel Hocam. Bunu biraz açar mısınız? Siz şimdi bunu açarsanız belki daha iyi olacak.

Meriç Hızal: Benim bunu onun adın açmam biraz ayıp olabilir, ama yani o bütün yapıtlarında insan olma hâlini yaşadığı ve görselleştirdiği için bu cümleyi kurmuş olmalı. Çünkü sanatı öyle algılıyor insanın insan olma hâlleri.

Mahir Güven: Yani eğer insandan bahsedeceksek mutlaka sanat olması gerekiyor diyorsunuz.

Meriç Hızal: Evet, gene Aloş ağabey der ki; “İnsanın entelektüel edimlerinin en önemlisi.”

Mahir Güven: Evet.

Meriç Hızal: Yani bir entelektüel bir varlık olarak düşünüyorsak insanı.

Mahir Güven: Tabii ki.

Meriç Hızal: Hoş Aloş ağabey her iki tarafını da bir bedende toplamayı başarmıştır yaptığı figürlerde. Onun insan olmaya çalışan, insan olamaya, bazen insan olan şaşırın, küsen, barışın her türlü hâlini görselleştirdiği için tabii ki bir entelektüel olma hâline de ulaşma umudu taşıdığı için onu bir entelektüel bir edim olarak değerlendiriyor.

Mahir Güven: Evet Hocam, ben de öğrencisi olma şansını yakalamıştım yıllar önce. Ben 81 yılı mezunuyum 76 yılında ilk desenimi, Mimar Sinan'daki ilk desenimi çok şey bekliyordum mesela okula girmişiz ve çok kişi katılmış sınava ve onların arasından seçilmiştik ve Aloş Hoca' m bize şişe çizdirmişti. Çok önemsememiştim yani şişeyi nasıl olsa çizerim, diyordum. Sonra o şişenin eleştirisini yaptığı zaman iyi ki bu okula geldim, iyi ki Aloş Hoca'mla tanıştım, demiştim hâlâ da şişe çizmekten bu anlamda çekinirim. Onun o simetrisi, orantısı işte birçok kendi içindeki problemler ama şimdi gelen öğrencilerime de şişe çizdiriyorum. Hocam resme geçmeden önce aslında Aloş Hoca'yı biraz sizden dinleyelim.

Meriç Hızal: Ben yakınında fazla bulundum galiba. Tabii, önce öğrencisi olarak sonra eğitimde yani hem öğrencisi oldum hem asistanı oldum hem ana sanat dalı başkanı oldum ve sonra da beş dakika mesafede komşusu oldum. Bu tabii birçok beraberlik fırsatı yarattı benim için. İnsan olarak anlatmayacağım bile çünkü örneği az bulunur bir insandır. Ama nasıl bir hayat yaşadığından isterseniz kısaca bir şey yapalım özet geçelim söz edelim.

Mahir Güven: Tabii çok iyi olur.

Meriç Hızal: Daha 7 yaşında falan başlıyor Sadi Hoca sayesinde çünkü Sadi Hoca, onun ağabeyinin arkadaşı.

Mahir Güven: Sadi Çalık Hoca.

Meriç Hızal: Evet, Sadi Çalık Hoca ve Aloş ağabeyin yaptığı bazı küçük modlaj denemelerini kalıba döküyor onun önüne koyuyor ve böylece onun hevesini, bu mesleği seçmekte ki istencini arttırıyor birincisi bu. İkincisi gerçekten çok entelektüel bir çevrede büyüyor. İşte Azra Erhatlar, Eyüboğlular, Yaşar Kemaller, Orhan Kemaller etrafında bu muhteşem dünya var. Onların entelektüel davranışlarından, yaşamlarından, önerilerinden çok yararlandığını zaten kendi söyler ve çok çok çok çok okuyan bir adamdı. Her karşılaşmanızda ister öğrencisi olun ister arkadaşı, komşusu şunu okudun mu diye önünüze bir kitap koyar ve onu okumuştur ve incelemiştir derinlemesine ve bütün bunlardan bir Aloş çıkarabilmiştir kendisine. Gerçekten bir tutkuyla bağlı 15 yaşında o okula giriyor. O okulun biliyorsunuz 49'da giriyor 48'de yangın olmuş yani dört duvar kalmış bir okula geliyor aslında ama tutkusu o kadar güçlü ki bunların üstesinden gelmeyi başarıyorlar. Sonra burslu olarak Fransız Hükûmeti'nin burslusu olarak bir Paris serüveni var. İşte tabii okuldaki, akademideki hocaları Belling, Hadi Bara, Zühtü Müridoğlu. Belling'in 3 aylık öğrencisi ondan sonra Zühtü Müridoğlu Atölyesi'ni seçiyor. Zühtü Hoca geldikten sonra da Hadi Bara geliyor arkadan ve bu iki insan öyle muhteşem iki insan ki yani tam olarak bir ağabey, bir hoca rol modeli. Ben de Zühtü Hoca'yla da çok yakın iletişimim oldu öğrencisi olmadığım hâlde. Bir insan başkalarına bu kadar mı saygılı olur, bir insan bu kadar mı kompleksiz olur yani Aloş ağabeyin rol modeli olan hoca bu ikisi ve çok iyi anlaşılır. Çok eşgüdümlü güzel çalışmalar yaparlar öğrenciye de bu tabii yansıyor. Belling

hemen gitmiş zaten teknik üniversiteye geçmiş ondan sonra da ülkesine dönmüş. Dolayısıyla bu hem modern yaşamı benimsemiş iki insan önünde rol modeli hem de kendisi çok tutkulu. Zühtü Hoca'nın bir tarifi var bir yerde galiba Sanat Çevresi'nde bir makalesinde diyor ki; "Tamam ben çalışan gördüm, ama böyle deli gibi çalışanı hiç görmedim!"

Mahir Güven: Ben de her zaman görmüşümdür atölyesine gittiğim zaman o elindeki o 0.3 rapidoyla ya da işte yontu yaparak sürekli çalışırdı. Bize de çok gerçekten Aloş Hoca'da bize çok iyi bir rol model olmuştu.

Meriç Hızal: Ben de gayret ederim benzemeye.

Mahir Güven: Evet Hocam biz çok şanslıyız galiba.

Meriç Hızal: Yani evet eğitim anlayışı olarak da benimsediğim bir eğitim anlayışıdır.

Mahir Güven: Şimdi onu sürdürüyor musunuz?

Meriç Hızal: Tabii, onlar 68 kuşağına paralel büyük bir eğitim devrimcisi yani o Yücel Gürsel bu insanlar okul içerisinde temel eğitimi bir model olarak ortaya koyup bir devrim yaratıyorlar ve klasik akademik ama akademik olmayan tam da Aloş ağabeyin tarifidir bu mış gibi bir eğitim yerine biz diyorlar başka bir eğitim öneriyoruz. Bu hakikatten akademi reformu yapıldı o sırada Hüseyin Gezer biliyorsunuz akademi başkanı. Onlara çok yardımcı olmuş tabii, resim bölümünden de yardım var yani ama bu kolay bir şey değil. Eğitimde bu yeni modeli getiriyorlar. Tabii, o kürsü kurulunca farklı meslek alanlarının birleşimidir o mimar var, ressam var, heykeltıraş var içerisinde ve işte Özer Kabaş var, Altan Gürman var, Erkal...

Mahir Güven: Erkal Yavi.

Meriç Hızal: Erkal Güngören Erkal Güngören. Erkal Yavi grafik bölümünde. Erkal Güngören var, Nuri Temizsoylu var, Özer Yaleden gelmiş tabii, belli başlı zaten dışarıdan çok iyi bir eğitim almış. Bu insanlar yeni bir model yarattılar. Ben tam o döneme rastlama şansına sahip oldum. 70'de kurgulandı bu 71'de bütün okula münhasır bir temel eğitim dersi oluştu. Şimdi bunlar ben yakından biliyorum geceler boyu tartışarak, konuşarak işi aralarında pay ederlerdi ve eleştiri verirlerken siz de muhtemelen yaşamışınızdır birbirleriyle bazen tezat teşkil ediyormuş gibi görünen aslında öğrenciyi provoke edecek ve düşünmeye sevk edecek bir eleştiri verirlerdi.

Mahir Güven: Hocam ben de o eğitimin içerisinde oldum. Şunu hatırlıyorum öğrencisini de değerli hissettirirdi hocamız ve oradaki bütün o temel sanat eğitimindeki hocalar biz de öyle bir sinerji yakaladık ki hâlâ o ürettiklerimizi tutuyoruz aklımızda. Öğrencilerimize yansıtmaya çalışıyoruz.

Meriç Hızal: Çok haklısınız.

Mahir Güven: Temel sanat eğitimi deyince ne diyeceğiz Hocam?

Meriç Hızal: Bu bir biraz Bauhaus modeli. Aloş ağabey Bauhaus modeline hayrandır aslında ama tam olarak yaptıkları o değildi. Tabii, konjonktürü de düşünmek lazım, ülke ekonomisini de düşünmek lazım, ülke coğrafyasını etrafın entelektüel yapısını buna harcanacak parayı vesaireyi de

düşünmek lazım. Türkiye galiba tam olarak buna uygun değildi ama Bauhausu ilke olarak aldıklarından eminim. Mesela Nuri Temizsoylu'nun bütün temel eğitim modelleri üzerine yaptığı bir çalışma vardır, çok güzel bir çalışmadır tavsiye ederim. Tez olarak kaldı maalesef basılmadı. Yani onlar bu işi derinlemesine incelemişlerdi, biliyorlardı ve uyguladılar ve tabii bu öğrenciye farklı alanlar da sürprizli işler yaratma olanağı veren bir şey. Çok haklısınız kendinizi çok değerli, çok kıymetli, çok özel buluşlara sahip falan zannedersiniz.

Mahir Güven: Evet, öyle zannetmiştik. Onu hiç unutmuyorum eninde sonunda bize söylenen şeyi çizmeyi başarabilmiş öğrenciler ama ya ben bunu yapmışım nasıl yapmışım dedirtmişti Aloş Hoca'mız bize çok önemli galiba Hocam.

Meriç Hızal: O ekip müthiş bir ekip yani ekip olma hâli çok özel bir durum. Türkiye'de az bulunur bir şey onlar birbirleriyle çok iyi paslaşıyorlar. Sade o değil Özer Kabaş'ın ben bir haftalık bir tatil için bize 150 tane enterio desen ısmarladığını bilirim yani ödev olarak. Hem öğrencileri hem arkadaşları olduğum için hepsinin tadına baktım.

Mahir Güven: Biz de seve seve yapardık.

Meriç Hızal: Yapardık.

Mahir Güven: 150 değil 200 tane yapmaya çalışırdık öyle değil mi Hocam?

Meriç Hızal: Çok doğru çok doğru.

Sunucu: İnsana ve yaşama duyarlılığını bilakis yaşayarak sanatına katan cumhuriyet tarihinin önde gelen heykel sanatçısı Ali Teoman Germaner eserleriyle olduğu kadar dalında eğitim yönüyle akademik anlayışa farklı ve ileri bir boyut getirdi. Ömrünü sanata adanmış olan Ali Teoman Germaner sadece heykel sanatçısı olarak değil resim, gravür, desen gibi farklı alanlarda pek çok seçkin eserler üretti. Hele ki Türkiye'nin 70'li yıllarda sıkıntılı politik süreçlerini kendi sanat anlayışıyla ele aldığı Aloşnâme adlı desenleri dizisi farklı bir farkındalık oluşturacak görsel bir birikim olarak gelecek kuşaklara uzanan bir miras oldu. Eserlerindeki malzeme, biçim, imge arayışı devamlı bir üretme hâli ve tarih, mit gibi kültürel birçok konuyu kendince sentezlemesi onun diğer sanatçılarda görülemeyecek farklılıklar yaratmasına neden oldu.

Meriç Hızal: Tabii, Hoca heykeltıraş olduğu kadar resim de yapmış Aloşnâme başlığıyla yaptığı desenleri çok iyi tanıyoruz ve tüm dünya tanıyor artık. İlk heykelleri isimsizdir zaten kompozisyon adıyla geçiyor. İlk resimleri yağlıboya resimleri de öyle hiç isim falan koymamış, ama 70'lerde başladığı bu bir seri var Aloşnâme diye o Ahu Antmen'in deyiimiyle anlayana yazılmış görsel mektuplardır, diyor. Bu tarifine Ahu Hoca'nın çok beğeniyorum çok Aloş ağabeye uygun. O rapidosuyla sürekli çizen bir insandı. İşte senatoya girer, senatodaki iletişimi görseller. Gazetede Körfez Krizi'ndeki kuşu görür ondan etkilenir onu yapar. O sırada Zümrüdüanka kuşlarını yaptı biliyorsunuz çokça. Onlar biraz belki alıcı kuşlardı hakikatten Ahu'nun bir tarifi var diyor ki; "İnsanın kendi gölgesiyle yüzleşmesi." Aloş ağabeyin yaptığı bütün bu desenler hakikatten onun kendi gölgesiyle yüzleşmesi. O bir doku ustası zaten bize de doku dersi verirdi hatırlarsanız eğer temel eğitimde...

Mahir Güven: Evet evet.

Meriç Hızal: ...onun göreviydi bu. Simgelerle konuşur, tarih meraklısıdır, antik dünya meraklısıdır. Farklı kültürlere meraklıdır onlarla aynı akrabalıkta bulunduğunu söyler, benim akrabalarım der. Böyle bir insan ve bu imgelerin çoğu antik dünyanın imgeleridir. Bütün bir Batı, Avrupa kültürünün imgeleridir yani bunları içselleştirmiştir. Bu desenlerin hepsinde biz bunu görüyoruz. O seri için hiçbir sözcüğünü atlamak istemiyorum. Enis Batur'un bir Cehennemden Engin Bir İç Cehennem başlığıyla yazdığı bir Aloşnâme'si var. Müsaade ederseniz okuyacağım çünkü...

Mahir Güven: Rica ederim çok iyi olur.

Meriç Hızal: ...Noktasını, virgülünü bu çok sevdiğim yazarın atlamak istemem.

Mahir Güven: Tabii çok değerli bizim için.

Meriç Hızal: Diyor ki; "Renkler arttı, tınlar zebanileşti, kokular dayanılmaz boyutlar aldı. Baktık ki bir takırtı lehçesiyle konuşuyor herkes, iyicene büzüştük bize kalan son köşede. Bütün bunlar oldu ve bütün bunlar olurken Gotik masalının ayrıntılarına indi Aloş. Bir çehreyi seçti ve okudu. Bir toplantıyı izledi ve gerilimi tuttu. Şehrin dört bir yanında yanan ateşlere kulak verdi. Anılarını topladı iskeletlerin, derin çukurlara girdi. Çıkmazlara dalmaktan geri durmadı." Şimdi burada tabii ki 70-80 arası Türkiye ortamının tarifi var. Enis Bey de bu tarifi onun eserlerinin altında görüyor demektir. Ben de buna açıkçası katılıyorum çok doğru tarif ediyor. Şimdi bu desene gelince bu desen benim içinde çok özel çünkü Ankara'da Bayındırlık Bakanlığı Çankaya Köşkü idari binası için bir takım eserler ısmarladı ve bu eserlerin içerisinde Aloş Bey'in de bir kapı yapması istenmişti. Hepimiz eskizlerimizi hazırladık, gönderdik. Eskizlerden seçilenler oldu seçilmeyenler oldu. Seçilenler kabul edilenler için bizi fiyat konuşmaya davet ettiler. Hep birlikte fiyat konuşmaya gittik, upuzun bir masaya oturduk ve ellerinize sağlık vesaireden sonra şu fiyatları yarı yarıya indirelim hocalar cümlesi çıktı. Aloş ağabeye sıra geldiğinde ben indiremem çünkü bütün emeğimi hesapladım, malzemeyi hesapladım, dökümünü hesapladım. (O bir bronz kapı olacaktı ve muhteşem bir şeydi hakikatten tarihi bir eser olacaktı o olsaydı çünkü eskizi gördüm.) Kabul edilmedi. Fiyatın yarı yarıya indirilmesini kabul edemeyeceğini bunun kendisi için mümkün olmadığını söyledi. Israr devam ediyordu. Bazılarımız bunu kabul etti ve hatta kendisini teşvik etmek istedi. O da dedi ki; "Galiba benim biraz midem rahatsız." Kalktı, lavaboya gitti geldi, çantasını topladı. Ben bu işi yapamayacağım dedi ve çıktı. Bu benim Aloş ağabeyim. O kadar ilkeli, o kadar düzgün böyle bir pazarlığa girişmeyecek kadar baştan kararlı bir insandı ki bunu yapmadı. Böyle yapamadığı anıt çalışmaları da var onun. Bu desendeki kapılar o kapılar işte hani oraya teklif ettiği fiyatı yarı yarıya indirilsin dendiği için yapamayacağı kapılar. Bu sebeple adı Suya Düşen Kapılar'dır. Tabii, sözcük oyunu da yapıyor burada Aloş ağabey. Orada da altta gördüğümüz üç tane simge bunun karşısında sessizce derine gömülen, sesini çıkaramayan, suskun deniz kabukları. Bunlar biliyorsunuz büyük dostu, ebedi dostu Süleyman Saim Tekcan'ın Atölyesi'nde serigrafi olarak basıldılar, çoğu orada vardır. O dostlukta tabii çok başka bir dostluk yani. Burayı biraz tarif ediyor, diyor ki Aloş ağabey; "Bir kabukta çokça doğayı görebilirsiniz." diyor doğum, ölüm gibi. "Onların suskun birer form eğitmeni olduklarına inanırım." böcek-kabuklarından bahsediyor. Tüketilmiş bir yaşamdan geriye kalan olduklarının hüznünü fısıldarlar, sözel olmayan bir dizi öykü gibi ve zaten kendi yapıtları için kullandığı deyim de odur yani ben görsel öykü anlatıyorum, diyor kendi hayatını, kendi gözlemlediği insanı anlatıyor aslında bize.

Mahir Güven: Hocam bu resmi bize biraz tarif eder misiniz?

Meriç Hızal: Tipik olarak Ali Teoman Germaner deseni, gravür tekniği. Zaten Hayter'in yanında çok uzun zaman gravür çalışmış biliyorsunuz ve mekân çok önemli. O biraz işte Goya sever biliyorsunuz Goya'nın kaprislerini, Piranesi sever Piranesi'deki mekân algısı. Burada çok güçlü bir mekân algısı var. Biz o mekânın tam olarak neresi olduğunu bilmiyoruz. Eğer bu böcekabukları olmasa denizin altında olduğu hakkında da bir bilgimiz olmayabilirdi. Tekstür çok önemli tekstür denemeleri ki bunları denerdi bir köşelerde devamlı olarak öyle böyle yönlerini çizgilerin farklılaştırarak bir derinlik kazanıyor resim. Tekstür çok önemli tekstürü ikiye ayırmış vaziyette ve tabii bence Ali Teoman Germaner tarif edilecekse ritmin ustasıdır denebilir.

Mahir Güven: Evet.

Meriç Hızal: Bu heykeli içinde böyledir yaptığı desen içinde. Biz orada hem sükûneti görüyoruz böcekabuklarının formlarında ve geometriyi görüyoruz. Geometrik ve organik arasındaki çelişkiyi ve beraberliği görüyoruz ki onun hayatı zaten siyah-beyaz üzerine kurulu Ahu'nun da parmak bastığı nokta bu. Müthiş bir derinlik var bununla birlikte bir hareket var. İşte ben o harekete gerçekten bayılıyorum. Bu böcekabuklarına hayran kendisi dalıp çıkarırmış Semra da dalıp çıkarırdı mavi gezi yaptığımızda. Bakardı, seyrederdi biraz kroki çizerdi onlar tekrar götürülüp aynı yere suyun dibinde bırakılırdı yani yaşamıyla iç içe bir yapıt bu.

Mahir Güven: Gerçekten hem durağan hem hareketli hem doğaya duyarlı.

Meriç Hızal: Çok.

Mahir Güven: Hem de yapacağı işe müthiş bir kaynak olmuş. Onu bize bugüne kadar gelmiş ve bize ışık tutmuş. Gerçekten bir de hani o taramaların içerisinde hiçbir tıkanma yok. Siyahlar tam siyah değil ve renk geçişleri, ton geçişleri gerçekten.

Meriç Hızal: Onları dokuyla sağlıyor. Bence çinkoya kazılmamış bir gravür hepsi ve bildiğiniz gibi rapidonun çizgisi biteviye bir çizgidir, hep incelip kalınlaşmaz. Biz hâlbuki kurşun kalemi bu sebeple severiz.

Mahir Güven: Gerçekten o Goya'da gördüğümüz hatta bizim için bir Goya resmi kadar değerli olduğunu düşünüyorum.

Meriç Hızal: Çok daha çok daha Goya heykel yapmıyordu.

Mahir Güven: Evet, Hocam gerçekten de harikulade anlattınız Hocam. Aloş Hoca'mı anlattınız, resimlerini anlattınız çok etkilendim. Benim de hocam olduğu için bir kez daha dinlemek çok hoşuma gitti. Umarım izleyiciler de bazı tanımayanlar da olabilir Aloş Hoca'mızı anlattık. Ağzınıza sağlık, iyi ki geldiniz Hocam, iyi ki Aloş hocayı konuştuk. Ben bir de sizin en son çalışmalarınız var mı? Bir şeyler söyler misiniz bu konuda yoksa Aloş hocamla mı?

Meriç Hızal: Şu anda biraz atölye hayatım azaldı gibi ama öğrendiğim onlardan öğrendiğim eğitimci gibi olmayı deniyorum üniversitede diyelim.

Mahir Güven: Çok mütevazisiniz hocam. Biz ve öğrencileriniz sizden çok şey öğreniyoruz dolayısıyla Aloş hocadan da çok şey öğrenmiş oluyoruz. Çok teşekkür ederim geldiğiniz için umarım bir başka programda bir başka ustayı konuşuruz.

Meriç Hızal: Ben teşekkür ederim sağ olun.

*** Video burada sona eriyor. ***